

rum diœcesium : nam alicubi debetur tertia, alicubi nec tertia, nec quarta. Barbosa, part. III. *de Offic. et potest. episcop.* allegat. 86, n. 39. Monasteria vero, sicut et Ecclesiæ non parochiales, ad eam non tenentur. Barbosa, *ibid.* n. 38. citans Cochier *de Jurisdictione ordinari. in exempt.* part. I, quæst. 15, n. 6, et alios.

98. III. *Quarta mortuorum, seu funeralium.* — III. Ad legem diœcesanam pertinet etiam « quarta mortuorum, » seu funeralium, cit. c. *Conquerente*, h. t. et tradit Glossa in c. *Dilectus*, §. *De lege jurisdictionis*, eod. Quamquam hæc ipsa canonica portio episcopalis, quæ videlicet secundum canones debetur episcopo ex legatis, ac funeralibus oblationibus, si quæ fiunt Ecclesiis, aliisque piis locis intra diœcesim ejus existentibus, alicubi sit quarta, alibi tertia, vel media pars, juxta diversas consuetudines particularium locorum, c. *Certificari*, 9, *de Sepultur.*

99. *Ab hac de jure non eximuntur monasteria.* — Dices : Monasteria sunt exempta a lege diœcesana, ut dictum n. 85 et 86; ergo ad hanc non spectat quarta mortuorum; cum ab ista de jure non eximantur monasteria, ut d. c. *Offic.* 14, et c. *Requisivisti*, §. *Secus autem*, 15, *de Testament.* Resp. Antecedens procedere regulariter, et ubi oppositum non reperitur in jure expressum, ut notat Engel, *de Privilegiis monasteriorum*, cit. *Privileg.* 3, n. 2.

100. *Et quid de consuetudine, aut spectatis privilegiis apostolicis?* — Cæterum, quod exactio dictæ canonice portionis episcopalis passim in desuetudinem abierit, monasteriis contra eam præscribentibus, juxta c. *de Quarta*, 4, *De præscript.* pariter observat Engel, cit. n. 2. Insuper quod etiam ex specialibus privilegiis apostolicis quamplura monasteria regularium, ac specialiter Fratrum Prædicatorum, Minorum de observantia, Minimorum, et communicantium in horum privilegiis, sint exempta a solutione quartæ funeralium episcopis præstanda, tradit Barbosa, cit. allegat. 86, n. 17, cum aliis pluribus; fuitque decisum in *Rota* 15 januarii 1618, cujus decisionem ipse per extensum adducit.

101. IV. *Tertia pars oblationum, et quid de facto?* — IV. Tertia pars « oblationum » est de lege diœcesana. Hæc enim de iis, quæ in altaria a fidelibus offerebantur, antiquitus fideliter episcopis erat deferenda, can. *De his* 10, q. 1. imo quandoque debebat ipsis præstari medietas dictarum oblationum; ut can.

Antiquos, 10, q. 1. Monasteria tamen ab hac erant exempta, *Cum pro utilitate*, 16, q. 1. Et de facto etiam Ecclesiæ sæculares ad id non amplius tenentur, can. *Placuit*, et can. *Priscis*, 10, q. 3, ac notat Abbas cit. c. *Dilectus*, n. 4, h. t.

102. V. *Convocatio ad synodum. Abbates an cogantur venire ad synodum?* — V. Ad legem diœcesanam pertinet convocatio ad synodum, ut c. *Conquerente*, 16, h. t. et c. *Quod super his*, 9, *de Majorit. et obed.* et tradit Glossa ubi supra. Unde, quia a lege diœcesana in favorem religionis monasteria sunt exempta, Abbates non sunt cogendi venire ad synodum, can. *Episcopus non debet*, dist. 18. Nisi populum habeant, vel nisi ratione capellarum non exemptarum, aut ratione longævæ consuetudinis, ad id teneantur; ut cit. c. *Quod super his*, juncta Glossa *ibid.* §. *Diœcesana*, et c. *Ex ore*, 17, *de Privileg.* Hostiensis in *Summa*, h. t. §. *Sunt autem*, et quidam alii.

103. *Synodus est mixti juris.* — Notat tamen Abbas in d. c. *Quod super his*, circa medium, post Hostiensem, quod synodus est mixti juris. Nam respectu convocationis est de lege diœcesana; seu respectu eorum, quæ statuuntur in synodo, seu quatenus in ipsa quidpiam statuitur, non est de lege diœcesana; sed de lege jurisdictionis; quia ad jurisdictionem pertinet, et statuere, et statutis obedire (ADNOTATIO IX.)

104. VI. *Charitativum subsidium. Monasteria ad hoc non tenentur, nisi habeant annexas Ecclesias sæculares.* — VI. Ad legem diœcesanam spectat charitativum subsidium, arg. cit. c. *Conquerente*, h. t. Et dicitur « charitativum subsidium, » quia a principio postulandum est cum charitate, nec aliud est, quam petitio moderati auxilii, quod episcopus ex causa rationabili, et manifesta, exigere potest secundum facultates Ecclesiarum, vel beneficiorum, ita tamen ut non nimium graventur, c. *Cum Apostobus*, §. *Prohibemus*, *de Censib.* Barbosa, part. III. *de Offic. et potest. episc.* allegat. 87, n. 45, et seqq.; Pirhing, h. t. nu. 109; Sannig, h. t. cap. VIII, et alii. Qui simul recte advertunt, quod monasteria non teneantur ad præstandum episcopo subsidium charitativum; nisi forsitan habeant annexas Ecclesias sæculares, quæ ante suam unionem illud episcopis præstare consueverant, arg. Clem. 1, et 2, *de Censib.*

105. *Procuraciones tempore visitationis præstari solitæ, an pertineant ad legem diœcesanam?* — Tacentur *Procuraciones*, hoc est, vic-

tuaria præstari solita ab Ecclesiis tempore visitationis, quo episcopus, vel per se, vel per alium ipsas visitat, et juxta facultates cujusvis Ecclesiæ moderate exigere possunt, cit. c. *Conquerente*, h. t. Nam quia visitationi annexa est procuratio, c. *Cum venerabilis*, 19, *de Censib.* ac proin hæc etiam a monasteriis visitatis præstari debet, c. *Sopitæ*, 14, eod. Sicut visitatio pertinet ad legem jurisdictionis, ita procuratio, veluti quid successorium, ad eam commode reducitur. Pirhing, h. t. n. 107. Quod si vero procuraciones placeat revocare ad legem diœcesanam, erunt applicanda dicta superius, num. 99. Omittuntur etiam nonnulla alia ad legem diœcesanam spectantia, de quibus Abbas in cit. c. *Dilectus*, n. 4, h. t.; nam præmissa sunt cæteris potiora.

106. *Asserens aliquid pertinere ad legem diœcesanam, tenetur hoc probare.* — Resp. II. Extra casus in jure expressos, quisquis asserit aliquid pertinere ad legem diœcesanam ideoque monasterium ad illud non teneri, debet hoc probare. Ita Abbas in cit. c. *Dilectus*, n. 4, §. *Ex prædictis*, h. t. Et merito: habet enim episcopus functionem in jure intentionem super jurisdictione sua per totam diœcesim; unde alleganti exemptionem, incumbit onus probandi.

§ V.

DE CASIBUS ILLIS, IN QUIBUS EPISCOPI HABENT JURISDICTIONEM IN REGULARES EXEMPTOS.

107. *Omnia monasteria, omnesque monachi olim fuerunt subjecti episcopis.* — Sciendum, quod olim spectato jure communi omnia monasteria fuerint subjecta episcopis, in quorum diœcesi sita erant; ut can. *Qui vere*, 16, q. 1. et can. *Monasteria*, vel 18, q. 2; omnesque monachi non minus, ac clerici sæculares, subjecti fuerint episcopis, in quorum diœcesibus monasteria existebant; ut constat ex c. *Abbates*, et d. can. *Monasteria*, vel 18, q. 2. cum similibus: atque hinc episcopi habeant fundatam in jure intentionem tam in civilibus quam criminalibus causis contra abbates, et regulares.

108. *Hodie tamen plerique ordines regulares exempti.* — Hodie tamen, attentis variis summorum Pontificum privilegiis, plerique ordines regulares, præsertim mendicantes, sunt exempti ab episcoporum potestate, et lege non solum diœcesana, sed etiam jurisdic-

tionis ipsorum, juxta dicta superius num. 99, atque subsunt omnimodæ jurisdictioni suorum prælatorum regularium, qui in eos jurisdictionem quasi episcopalem obtinent, c. *Abbates*, 3, *de Privileg.* in 6, sicque omnia, quæ sunt jurisdictionis, exercere possunt in eosdem, quæ episcopi in suos subditos, ut passim tradunt auctores.

109. *Exceptis certis casibus, in quibus regulares exempti subsunt jurisdictioni episcoporum, et cur?* — Verum isthac exemptione non obstante, de facto plures sunt casus speciales, in quibus regulares exempti subsunt jurisdictioni episcoporum. Eorum nonnulli continentur in jure communi, ut ostendit Emman. Rodericus, tom. III *Quæst. regul.* quæst. 64, art. 11; plerique vero novissime sunt additi per concilium Tridentinum, et varias constitutiones apostolicas, post illud emanatas. Siquidem ex una parte « Privilegia, et exemptiones hodie perturbationem in episcoporum jurisdictione excitare, et exemptis occasionem laxioris vitæ præbere dignoscuntur, » ut animadvertit atque loquitur concilium Tridentinum, sess. 24, cap. XI, *de Reform.*; ex altera vero parte durum videbatur ejusmodi exemptionem religionibus, dudum de Ecclesia catholica optime meritis, per diversos summos Pontifices concessam in totum revocare. Unde provide sacrum concilium Tridentinum, et sequentes Romani Pontifices, ad præcaendum ulterioribus exemptorum excessibus per exemptionem diversorum casuum specialium præter eos, qui jam jure communi erant expressi, ipsorum exemptionem saltem restringendam censuerunt.

110. *Ejusmodi casus quot enumerentur a doctoribus.* — Porro ejusmodi casus quadraginta septem refert, ac explicat Fagnanus in c. *Grave*, n. 37 et seqq. *de Offic. ordinari.* in quibus regulares exempti, etiam intra clausura degentes, subsunt visitationi et jurisdictioni episcoporum; eisque idem auctor plures alios præmittit, qui concernunt regulares curam animarum habentes. Barbosa vero, part. III, *de Offic. et potest. episc.*, allegat. 105, enumerant universim quinquaginta duos tales casus; et Ascanius Tamburinus, tom. III, *de Jure abbatum*, disp. 5, q. 11, recenset quinquaginta quinque. Sufficiet ad propositum nostrum eorundem quadraginta principaliores breviter referre, cæteris ad præcitatos auctores remissis.

111. I. *Quando regulares extra claustra degentes delinquant.* — Regulares extra claus-

tra degentes, etiam sui ordinis privilegii prætextu tui non sunt; quominus si deliquerint, ab ordinario loci, tanquam super hoc a Sede apostolica delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, et corrigi valeant. Ita expresse concilium Tridentinum, sess. 6. cap. III. *de Reform.*

112. *Degere extra claustra, qui censeantur?* — Ubi tamen imprimis notandum ly « degentes extra claustra, » hoc est, qui diutius existunt, seu habent permanentem habitationem extra monasterium; ut puta, qui studiorum causa extra conventum commorantur; juxta dictum concilium, sess. 25, cap. IV, *de Regularib.* et hujusmodi. Unde observat Lauretus de Franchis, part. I *Controversiarum inter episcopos et regulares*, numer. 4, in additione, solvens contraria, quod concilium Tridentinum cit. sess. 6, cap. III *de Reform.* non comprehendat illos regulares, qui de licentia suorum superiorum per aliquot dies, vel etiam duos aut tres menses, ex causa prædicationis, vel confessionum excipiendarum, aut etiam recreationis gratia, et hujusmodi, existunt extra claustra monasterii; tum quia idem concilium, sess. 25, cap. XIV, *de Regularib.*, punitionem illorum regularium, qui intra claustra monasterii degunt, et extra ea notorie delinquent, expresse reservavit propriis superioribus regularibus, juxta proxime dicenda numer. 116, et seqq.; tum quia tales religiosi, hoc ipso, quod brevi intra monasterii claustra sint reversuri, non censentur aliorum divertisse, l. *Postliminii*, § *Captivus*, ff. *de Captivis*. et l. *Quidquid*, ff. *de Reg. jur.* Neque videntur abesse juxta memoratum concilium Tridentinum, sess. 23, cap. I, *de Reformat.* ubi aliquantisper absentes (nempe per duos, vel tres menses) « ex veterum canonum sententia non videntur abesse, qui statim reversuri sunt; » ut loquitur textus, et amplius probat Aloys. Riccius in *Praxi*, part. III, resolut. 392, num. 1 et 2.

113. *Vivere conventualiter, quid?* — Notandum ulterius, quod ille religiosus censeatur « extra claustrum degens, » qui non solum habet permanentem habitationem extra illud, ut dictum est; sed insuper non vivit sub superiore conventualiter, etiamsi de licentia sui prælati existat in domo deputata ad erectionem monasterii. Quare nisi in tali domo vigeat observantia regularis (hoc est, quod illic existentes religiosi vivant sub proprio superiore, et juxta institutum regulæ suæ reli-

gionis; quod est « vivere conventualiter, » si quis eorum deliquerit, potest ab ordinario tanquam Sedis apostolicæ delegato, visitari, et puniri, prout eclarasse sacra Congregationem concilii Trident. refert Lauretus de Franchis, cit. part. I, num. 111 et seqq. et Barbosa cit. allegat. 105, n. 16, cum aliis. Secus, quando regulares degunt in domo ad erectionem monasterii destinata conventualiter, seu sub suo superiore ac juxta institutum regulæ; prout eadem sacra Congregatio declaravit, ut inquit Fagnanus in d. c. *Grave*, num. 35, h. t. ac liquet ex tenore dictæ declarationis, quam totam refert Franchis, ubi supra, n. 116.

114. *Monachus, ubicumque degat de licentia abbatis, fingitur degere intra claustrum; et quomodo?* — Dices: Monachus, ubi vis locorum degat de licentia abbatis, fingitur degere intra claustrum, ut inquit Abbas in c. *Ex rescripto*, num. 5, *de Jurejurand.* et Fagnanus c. *Insinuante*, n. 49, *Qui clerici et vovent*. citans alios; ergo, cum regularis exemptus delinquens intra claustrum nequeat puniri ab episcopo, idem dicendum de eo, qui de licentia sui superioris degit extra claustrum ibique delinquit. Resp. neg. consequent. Antecedens quippe solum procedit de fictione juris, et quoad participationem jurium, ac privilegiorum in jure expressorum: non vero quoad, alia præsertim ubi quid in jure specialiter reperitur exceptum, ut in proposito. Videatur supra, tit. *de Constitutionibus*. § 8. n. 189 et seq.

115. *Facultas puniendi regularem extra claustrum degentem, et delinquentem, non est concessa episcopis private quoad prælatos regulares, sed cumulative.* — Notandum tertio, quod facultas puniendi regularem extra claustrum degentem, et delinquentem, non sit concessa ordinariis private quoad prælatos regulares, sed cumulative: unde poterunt ipsi quoque prælati punire tales religiosos delinquentes, ac prævenire ordinarios. Neque enim concilium eximit regulares degentes extra claustrum a jurisdictione suorum superiorum; atque ideo nec a correctione ipsorum. Lauretus de Franchis, loc. cit. num. 117 allegans alios.

116. *II. Quomodo regularis intra claustrum degens, extra illud notorie, et scandalose delinquit, et quomodo tunc subsit episcopo.* — Quando regularis, cæteroquin non subditus episcopo, intra claustra monasterii degit, et extra ea notorie delinquit, ita ut populo

scandalo sit, tunc is, episcopo instante, a suo superiore, intra tempus ab episcopo præfigendum, severe est puniendus; teneturque superior ejus de punitione episcopum certiorum facere; sin minus, superior a suo præiato officio privetur, et delinquens ab episcopo puniri poterit. Ita novissime decrevit concilium Trident., sess. 25, cap. XIV, *de Regularib.* Et amplius docent Fagnanus in c. *Grave*, num. 69, h. t.; Ciarlinius, *Controvers. forens.* lib. I. cap. I, n. 2, et 9, et seqq.; Martha, *de Jurisdict.*, part. IV, casa 182; Barbosa, *de Offic. et potest. episc.*, allegat. 105, n. 18 et seqq. citans alios.

117. *Quid, si superiores regulares, tunc suos subditos impunitos transmittant ad alia loca?* — Quod saluberrimum decretum cum a nonnullis superioribus regularibus minus bene observaretur, dum suos subditos regulares, ita delinquentes, ad instantiam episcoporum, punire neglexerunt, aut impunitos ad alia suorum ordinum loca extra episcopi diocesis transmiserunt, vel ipsimet ad alias provincias recesserunt, ne ulterius super delinquentes excessibus inquirere, nec de ejus punitione episcopum certiorum reddere cogentur; hinc decretum illud a Clemente VIII in sua constitutione, *Suscepti muneris*; (et refertur tom. III. *Bullarii Romani*, constitut. 39 dicti Pontificis) die 18 martii 1596, motu proprio, innovatum fuit, sub gravissimis pœnis decernendo, ut talis regularis delinquens a loco, ad quem transmissus est, revocetur, et in quo deliquit, sistatur, et puniatur, ut supra.

118. *An sufficiat, ut episcopus semel instet superiori regulari pro puniendo tui subdito suo?* — Ibi notandum, quævis concilium cit. cap. XIV, utatur illis verbis « instante episcopo; » atque exinde nonnulli inferre voluerint, quod pro executione dicti decreti necesse sit, episcopum monere, ac requirere superiorem regularis delinquentis duabus, vel tribus vicibus; quod nihilominus, sacra Congregatio concilii desuper consulta responderit satis esse, ut episcopus semel instet superiori regulari, eique tempus præfigat, juxta ejusdem concilii præscriptum.

119. *Quid, si regularis ita scandalose delinquat intra ecclesiam, vel claustrum?* — Insuper eadem sacra Congregatio respondit facultatem, in cit. cap. XIV, episcopis attributam in regulares memoratos, notorie, et cum scandalo extra claustra delinquentes, vindicare sibi locum etiam, cum regulares notorie, et

cum scandalo intra ecclesiam delinquent: non item, si intra claustra. Atque hasce sac. Congregationis declarationes sese in originali præmanibus habuisse, testatur Barbosa, part. III. *de Offic. et potest. episcop.*, alleg. 105, n. 20, post medium. Quamvis Lauretus de Franchis, cit. part. I, num. 5, quantum ad hoc ultimum teneat oppositum; quia (inquit) nomine claustrum venit etiam ecclesia annexa: unde regularis ingrediens ecclesiam, non dicitur egredi e claustrum, etc. Quæ sententia posset sustineri, si revera non exlaret dicta declaratio sacre Congregationis.

120. *III. Jurisdictioni episcoporum subsunt apostate, et ejecti e religionibus.* — Apostate et ejecti e religionibus, indistincte subsunt episcoporum jurisdictioni. Patet hoc ex decreto sacre Congregationis concilii, die 21 septemb. 1624, edicto; ac refertur tom. IV. *Bullarii Romani*, constit. 28, Urbani Pape VIII.

121. *IV. Regulares sine legitimo mandato a suis conventibus recedentes. Et qui studiorum causa extra conventus habitant.* — Quando regulares sine legitimo mandato in scriptis obtento, a suis conventibus recedunt etiam prætextu ad superiores suos accedendi; quia tunc ab ordinariis locorum, tanquam desertores sui instituti, puniri possunt. Ita concilium Trident., sess. 25, cap. IV, *de Regularib.* Ubi etiam additur, quod regulares illi, qui studiorum causa in universitates mittuntur, in conventibus tantum habitent; alioquin ab ordinariis contra eos procedatur. Verum hoc ultimum commode reducitur ad primum casum n. 111. et seqq. jam declaratum.

122. *V. Regulares etiam exempti in personam episcopi delinquentes, aut exercitium jurisdictionis impediunt.* — Regulares quicumque, etiam sancti Joannis Hierosolymitani, qui in personam episcoporum delinquent eosve impediunt in exercitio suæ jurisdictionis, ne manus suam exequantur, possunt per eosdem ordinarios legitime coerceri, et puniri. Ita a sac. Congregatione fuisse decisum, ejusque sententiam a Gregorio XIII esse approbatam, refert Fagnanus in d. c. *Grave*, n. 76. h. t. Concordat cap. I, *de Offic. delegat.* et cap. I, *de Pœnis*, in 6, ubi simile quid statutum legitur. Et merito: nam concessa jurisdictione, censentur ea omnia concessa sine quibus jurisdictio exerceri non potest, c. *Præterea*, §, *de Offic. delegat.* cum concordantiis. Franchis, ubi supra, n. 124.

123. *VI. Regulares notorie excommunicati,*